

Hans Corell, FN:s tidigare rättschef:

”Jag skäms som europé över EU:s fiskeavtal med Marocko”

– Det är FN:s säkerhetsråd som ska skydda Västsaharas resurser, men de agerar tyvärr inte kraftfullt, säger Hans Corell, FN:s tidigare rättschef med lång erfarenhet av arbete med folkrätten.

Han är kritisk mot att medlemmar i säkerhetsrådet ofta agerar i eget intresse och blockerar viktiga resolutioner, framför allt de fem permanenta medlemmarna.

– När jag föreläser om folkrätt och mänskliga rättigheter, möter jag många gånger denna åsikt: Varför ska vårt land följa regler, när USA och andra länder ibland gör precis som de vill, när det passar deras egna syften?

Ett tydligt exempel är EU:s fiskeavtal med Marocko. Ur ett legalt perspektiv, är detta något som Hans Corell som europé skäms för, vilket han gett uttryck för offentligt.

– Europa måste föregå med gott exempel, annars kan vi inte begära att andra länder ska följa folkrätten.

Hans Corell talade på en konferens om internationell rätt i Pretoria i december 2008, där Västsahara var fall exempel. I sitt tal utvecklade han hur han såg på frågan om Västsaharas resurser. Kort sammanfattat är alla resurser i Västsahara skyddade, oavsett om det är fisk, fosfat eller olja. Eftersom Västsahara fortfarande är en olöst kolonialfråga, ska landets resurser vara skyddade, så att landets befolkning själva ska kunna bestämma hur de vill

använda sina tillgångar. Enligt artikel 73 i FN-stadgan är det befolkningens intresse som väger tyngst.

– När vi tog fram utlåtandet 2002 tittade vi på vilka konventioner och resolutioner som fanns, och vi jämförde med andra liknande fall. Utifrån detta skrevs utlåtandet. Man måste också begränsa sig till att svara just på den fråga som ställs. Det finns alltså inget utrymme för akademiska utvecklingar.

Hans Corell har nyligen kommit hem från en konferens om Arktis. Han har förmodligen betytt mer för internationell rätt än någon annan svensk tidigare. Han kritiserar när de internationella reglerna inte följs, oavsett vem det är som bryter mot dem.

Även om hans tid som FN:s rättschef är över efter tio års tjänstgöring, fortsätter han att kritisera brott mot folkrätten. Senast gällde det Israels attack mot Gaza.

– Jag står inte på någon parts sida, jag står på lagens sida, säger han, med hänvisning till att han i Sydsvenskan beskyllts för att ensidigt ha kritiserat Israel.

– Vi känner redan till Hamas brott mot folkrätten när de skickar raketer mot civilbefolkningen i Israel, men Israels agerande måste också granskas, fortsätter Hans Corell.

Det utlåtandet som rättschefen tog fram för FN 2002 säger, att västsaharierna ska vara tillfrågade, ha sagt ja till ett avtal och få del av vinsten från att deras naturresurser utnyttjas. Är inte dessa kriterier uppfyllda, strider det mot internationell rätt. Hans Corell blev själv förvånad när han av FN:s säkerhetsråd blev tillfrågad om att lämna ett rättsutlåtande om Västsaharas naturresurser, då han insåg att det skulle få stort genomslag.

– Ett utlåtande från FN:s rättschef är inte i klass med en dom eller ett rådgivande yttrande från Internationella Domstolen, men det blir självfallet en viktig del av folkrätten, menar Hans Corell.

Utlåtandet kom i samband med att Marocko under några års tid delat ut oljeprospekteringsavtal till stora oljebolag.

I El Aaiúns hamn arbetar nästan bara marockaner. Bild: Lena Thunberg

Oljebolagen drog sig ur Västsahara, förmodligen till följd av utlåtandet, men även efter påtryckningar från solidaritetsföreningar. Flera etiska pensionsplacerare har dessutom pressat oljebolagen.

– Vi arbetade mycket med dessa frågor under min tid i FN. Kofi Annan lanserade Global Compact, där företag ska väga in både rättsliga och moraliska aspekter i sitt handlande. Idag kallas det allmänt CSR, Corporate Social Responsibility eller Ansvarsfullt företagande. Det behöver inte finnas en sanktion utfärdad av FN för att ett företag ska avbryta sina affärer, menar Corell.

– Enskilda företag omfattas i allmänhet inte direkt av folkrätten, därför måste företagen själva göra bedömningen om deras verksamhet är etisk. CSR går utöver lagen, säger han.

– Jag har träffat chefsjurister och företagsledare på några av de största bolagen. CSR räknas idag in på området Risk management. Ett företag som inte arbetar seriöst med CSR, kan råka väldigt illa ut. Det slår blixtnabbt, säger Hans Corell. Det gäller även inom en koncern. Moderföretaget måste se upp med vad dotterbolagen gör och hur underleverantörer sköter sig, förklarar han.

– De stora institutionella placerarna har i sina styrelser tagit in personer som tittar noga på CSR. De satsar inte i bolag som inte sköter sig exemplariskt, menar Corell, som noterar att CSR sprider sig.

– Ett hälsotecken.

– Västsaharas resurser diskuteras. Det har varit diskussioner i både Australien och Nya Zeeland, angående deras import av fosfat från Västsahara. Det ställs frågor i parlamenten utifrån utlåtandet jag skrev 2002. Saken är på tapeten, säger Corell.

Just nu tycks det som att CSR och påtryckningar från solidaritetsgrupper är det som skyddar Västsaharas resurser. Men skyddsnätet har grova maskor. Det finns dessvärre bolag som inte arbetar seriöst med CSR.

Arto Valtonen